

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Diana

Diana, Antonino

Coloniae Agrippinae, 1656

Dispensatio

urn:nbn:de:hbz:466:1-40647

part. 1. tr. 10. resolutione 37. At quid, si inferior in lege superioris dispenser in causa non justa, vel non præcognita? Vide verb. dispensatio à num. 1.

Dispensare an possit Episcopus, ut quis Sacros Ordines suscipiat abiq; patrimonio, & absque ullo alio titulo, vide verb. Ordinis, n. 18. Dispensare in interstitiis quis debeat, vide ibid. à n. 28.

DISPENSATIO.

Dispensatio-
vis diffinitio.

1. Dispensatio est juris communis relaxatio facta cum causæ cognitione ab eo, qui jus habet dispensandi, vel est rigoris juris per eum, ad quem spectat relaxatio Canonice facta, differt tamen dispensatio à potestate dispensandi, prima strictè est interpretanda, secunda largè est intelligenda. part. 8. tr. 3. resol. 1.

Dispensatio
est relatio
juris.
Non facien-
da sine causa.

2. Dispensatio fieri debet ex causa. Et quidem Vasquez in par. 2. tract. 2. disp. 178. c. 4. putat, dispensationem factam in lege propria vel inferioris sine justa causa, esse invalidam Sed contraria opinio Villalobos tractat. 2. dub. 4. num. 5. est communis; nam lex pendet ex voluntate ferentis, vel ejus superioris, qui proinde possunt illam prohibito tollere, & relaxare. part. 1. tr. 10. resol. 32. An vero sit peccatum mortale; dispensationem concedere, vel impetrare, & ea uti sine justa causa? Affirmat Granado contr. 7. tract. 3. part. 2. disp. 17. sect. 3. num. 24. Negat Villalobos ubi sup. n. 6. Et ego cum Sanchez de matrim. tom. 3. disp. 18. num. 10. probabile puto, nec esse peccatum veniale, uti dispensatione obrenta sine causa. Quia jam lex relaxata est, unde nulla remanet obligatio ad veniale. ibid. §. Nota, & resol. 35.

Si tamen fiat
in lege pro-
pria, vel in se-
rioris est va-
lida.
Sed an sit
peccatum illud
concedere?
Aut concessa
uti?

3. Si vero Prælati dubitat de justitia causæ, probabiliter docet Bonacina de leg. disp. 1. q. 2. punct. 3. n. 7. non posse licitè dispensare: quia se exponit periculo dispensandi sine justa causa. Sed Sanch. in sum. tr. 1. l. 4. c. 45. n. 10. probabiliter docet, posse: quia in dubio in benigniorem partem inclinandum est. Et ita petit sua-

In dubio de
justitia cau-
sa, probabile
est, dispensari
posse.

ve Ecclesiæ regimen ne scrupulorum ambagibus implicemur, part. 1. tr. 10. ref. 31. & part. 4. tr. 3. resol. 44.

ve Ecclesiæ regimen ne scrupulorum ambagibus implicemur, part. 1. tr. 10. ref. 31. & part. 4. tr. 3. resol. 44.

4. Dispensatio inferioris in lege superioris in causa non justa, bona fide facta secundum Salas de leg. disp. 20. sect. 4. n. dispensatio 35. est invalida, quia bona fides non ponem inferiori test acta; alioqui nulla valida reddere. vis in lege Sed Sanch. de matr. tom. 3. lib. 8. disp. 17. n. Superioris in 8. probabiliter etiam docuit, valere: nam causa non talis præsumi debet intentio papæ circa suas leges, & Dei erga suas. part. 1. fide factam. tract. 10. resol. 33. Si vero adest justa causa, sed non præcognita, secundum Azorium part. 1. lib. 5. cap. 5. quest. 9. & 10. est in valida: nam facultas dispensandi commissa censetur, præmissa causæ cognitione. Sed probabilior est contraria sententia Sanch. ubi supra num. 21. nam talis dispensatio in foro conscientie nullo jure irritatur. Et alioqui intervenit legis requisitum, quamvis non adhibeatur juris solemnitas. Unde ego puto contra Azorium, tali dispensatione utentem, neque venialiter peccare, part. 1. tract. 10. resolutione 34.

Sicut etiam
validam esse
nem infirio-
re
justa, bona
tract. 10. fide factam.
Aut cum ju-
sta, sed non
præcognita.

5. Cessante causa dispensationis cessat dispensatio, secundum Sanchez disp. 30. num. 14. nam ita cessat lex communis, quæ est majoris roboris. Sed contraria sententia Pontii de matrim. lib. 8. cap. 20. num. 4. est probabilior: quia per dispensationem lex omnino relaxata fuit, unde non potest reviviscere. Dices: In dispensatione intelligitur conditio, si causa permaneat, aliàs dispensans esset iniquus. Respondeo, illam conditionem non sibi intelligi, nec dispensatorem esse iniquum, quia probabiliter judicavit, causam fore perpetuam. Quamquam, si comperiat, causam cessasse, teneatur dispensationem revocare. Itaque dispensatus à Pontifice sine ulla limitatione ad non jejunandum per totam vitam, etiam si causa, v.g. infirmitas cessaret, uti posset dispensatione. Quamvis contrarium teneat Salas de leg. disp. 20. sect. 5. numero 65. p. 1. 10. ref. 41. par. 8. tract. 3. resol. 14.

Cessante cau-
sa dispensa-
tionis, non
cessat dispen-
satio.

6. Dispensatio esse potest invalida, etiam ex parte exponentis, si non si tacet ali-

Nulla est
dispensatio

Na 2 quid,

*inter con-
sanguineos
vel affines,
non facta
mentionem de
et ula.*

quid, quod secundum stylum curiæ est necessario declarandum, dispensatio in utroque foro est subreptitia: quia stylus Curie facit jus. Unde dispensatio inter affines, vel consanguineos, non facta mentione de copula, pro neutro foro valet: quia ex stylo Curie exprimi debet. Ita DD. communiter, & novissime Ochagavia de Sacrament. tract. 4. quest. 11. numero 4. par. 4. t. 4. ref. 135. Sed Hurtado de matrim. disput. 26. diff. 5. numer. 22. & alii docent, hanc dispensationem in foro conscientie valere: quia incestus neque est impedimentum, quod ratione sui egeat dispensatione, nec ex stylo Curie, & consilio virorum doctorum semper exprimitur, & quando exprimitur, non pertinet ad causam motivam dispensationis negandæ, sed potius concedendæ. Ibid. Et Cevallos quest. 737. à numer. 20. ait, stylum curiæ non obligare extra curiam, & præterea variari cum Pontifice, nec obligare, nisi scriptum & approbatum à Papa. par. 1. tract. 10. ref. 42. Sed non est recedendum à prima sententia par. 4. tr. 4. resol. 135. † retractans opinionem, quam probabilissimam iudicaverat. p. 1. t. 10. ref. 44. † Adverte autem, quod si in rescripto apponitur unica causa, & illa est falsa, vitiat rescriptum. Palau tomo 1. tract. 3. disp. 6. punct. 16. §. 3. num. 1. Si verò apponantur plures partiales, & quarum singulæ non sufficerent, existente una falsa, etiam vitabitur. Secus, si vera sit una sufficiens, licet aliæ falsæ sint. Pontius l. 8. c. 17. §. ult. n. 41. p. 4. t. 4. ref. 53.

*Et quoties-
cunque cau-
sa unica ap-
ponitur, est
falsa.*

*Sed quid in
impedimen-
to publicæ
honestatis.*

7. Cæterum Ochagavia tr. 4. q. 11. conclus. 2. n. 14. putat in decreto Tridentin. sess. 4. cap. 5. non comprehendi impedimentum publicæ honestatis, sed tantum consanguinitatis, vel affinitatis: quia cum hoc impedimento matrimonia frequentius contrahuntur, unde debuerunt strictius prohiberi, & adducit declarationem Cardinalium. Ex quibus infert, dispensationem circa impedimentum publicæ honestatis, non facta mentione de copula, non esse invalidam. par. 5. tr. 14. resol. 28.

Qui laboran-

8. Dispensatio super uno impedimen-

to matrimonii cum his, qui laborant du- tes duplici-
plici, sed tacuerunt unum, ut de illo seor- impedimen-
sim dispensationem petant, est subrepti- to explicant
tia: quia sic decipitur Pontifex existi- unum peti-
mans tales uno tantum impedimento tury circa
laborare. Ita Suarez de leg. lib. 6. cap. 24. alium dispen-
n. 6. Contrarium docet Sâ, v. dispensatio. sationem
n. 16. quare si qui sunt simul affines, & seorsim, sub-
consanguinei posse petere dispensatio- ripiunt dispen-
nem sanguinitatis, & postea affinitatis, sationem.
vel contra. Et hanc sententiam probabili-
lem vocat Sanchez de matr. t. 3. l. 8. disp.
23. n. 1. Sed ejus probabilitas infringitur
ex eo, quod est contra praxim Romanæ
Curie. p. 1. t. 10. ref. 39 p. 10. tr. 5. r. 44. §.
Nota hic obiter.

9. Dispensatio metu extorta; quamdiu Dispensatio
tacite, vel expresse non confirmatur, per vim &
nulla est ipso jure. Ita Pontius de matri- metum est
mon. lib. 4. cap. 8. part. 3. tr. 5. ref. 118. §. No- invalida.
tandum vers. Quintò non autem absolutio
ab externo. par. 8. tr. 3. resol. 76

10. Dispensatio cum errore in nomi- Dispensatio
ne diocesis, ut si Petrus sit diocesis Pa- non vitatur
normitanæ, & dicatur esse diocesis Mes- si contingat
sanensis secundum Sanchez de matr. tom. in ea error
3. disputat. 21. numer. 39. est invalida: nam in nomine
tunc committitur Archiepiscopo Mes persona, vel
sanensi, qui non potest dispensare cum diocesis,
non subdito. part. 8. t. 3. resol. 63. & 64.
Sed ego, non solum puto cum Pontio
lib. 8. cap. 15. §. ult. num. 43. esse validam si
erretur in nomine personæ, ut si vocetur
Petrus, & dicatur Paulus: sed etiam cum
Salas disput. 20. sect. 16. num. 123. si erretur
in nomine diocesis: quia constat, in-
tellectionem Papæ esse, ut cum oratore di- Vel petatur
spenset proprius Episcopus. Adverte c- pro uno &
tiam cum Layman lib. 1. tractat. 4. cap. 32 in rescripto
numer. 26. dispensationem non vitari aliis nomi-
ex eo, quòd aliquis error in curia scrip- netur.
toris irrepit, ut si pro tertio gradu affi-
nitatis scribat tertium consanguinitatis.
part. 1. tract. 20. resol. 36. Si verò dispen-
sans ex falso nomine in rescripto apposi-
to, intelligat personam sibi notam, non
videtur vitari dispensatio: quia Prin-
ceps in gratiis concedendis præsumitur,
si aliunde non constet contrarium, attē-
dere ad merita causæ, propter quæ gratia
petitur, cujuscumque tandem personæ
sunt

sint merita propter quæ gratia petitur: Ita post Sanchez Pater Amicus *tomo 5. de iust. disp. 6. sect. 8. num. 143.* Contrarium tamen docet Petrus à S. Joseph in *idea Theologia moralis l. 1. c. 11. ref. 5.* quia dispensans non intendit eam concedere personæ, pro qua postulat, sed alteri ab ea distinctæ. Unde utramque sententiam probabilem puo. p. 7. tr. 10. ref. 35.

In dubio positivo an casus egeat dispensatione, non est necessaria dispensatio.

11. In dubio positivo, an aliquis casus egeat dispensatione, non est opus dispensatione. Ita Barbosa *de pot. Episc. p. 2. alleg. 35. num. 18. par. 3. tract. 6. ref. 87.* Idem docet Palaus *tom. 1. t. 3. disp. 6. punct. 5. nu. 10.* in dubio negativo, etiam si quis propensior sit in eam partem, quod casus egeat dispensatione: quia in tali casu possessio stat pro libertate. *Ibid. & affirmantur postea p. 4. tr. 3. ref. 46. Sed potest Episcopus dispensare. p. 8. tr. 3. ref. 72.*

Et in dubio, an dispensatio sit valida, siue quia dubitatur de veritate narratorum: siue quia dubitatur, an causa allegata sit finalis, præsumendum est esse validam.

13. In dubio, an dispensatio sit valida, quia dubium est de veritate narratorum, vel an causa allegata sit finalis, præsumendum est esse validam: quia in re dubia præsumendum est in favorem actus. Quod etiam procedit in dubio validitatis in dispensatione matrimonii. Ita Sanchez *de matr. lib. 8. disputat. 21. n. 25.* Palaus *punct. 16. §. 5. num. 3.* alii contra Coninch *de Sacram. disp. 33. dub. 6. nu. 93.* Neque dicas: Melior est conditio possidentis; sed possessio stat pro impedimento certo; ergo prævalet dispensationi dubiæ. Nam respondeo, meliorem esse conditionem possidentis, si illi aliquid aliud non prævaleat, in nostro autem casu prævalere impedimento, quod in dubio præsumendum sit in favorem actus, ut constat ex c. *Abbate, de verb. signif. & l. quoties ff. de reb. dub. p. 3. tr. 6. ref. 9. & p. 4. t. 3. ref. 45. & 64.* & generaliter quando in narrativa dispensationis tacetur, vel falsò exprimitur aliquid, de quo dubitatur, an fuerit causa finalis, id est sine qua Pontifex non concessisset dispensationem, an verò solum impulsiva, ita ut etiam sine illa dispensatio concederetur, præsumendum est, esse tantum impulsivam, & consequenter dispensationem sic obtentam esse validam: quia semper præsumendum est in favorem

actus. Ita Palaus *ubi supra.* Sed contra sententia Villalobos *to. 1. tr. 2. diff. 43. n. 7.* est probabilis. p. 4. t. 2. ref. 45. §. *Notandum.* & 64. & t. 4. ref. 53. §. *Dico 4. & p. 8. t. 3. ref. 62.*

13. Dispensatio secundum Ochagaviam *de Sacr. tr. 4. q. 13. n. 8. & 9.* prima vice, qua quis ea utitur, extinguitur, v.g. emisit quis votum Relig. & impetravit dispensationem, ut eo non obstante, uxorem duceret: si prima uxor moritur, non potest iterum contrahere. Sed Sanchez *de matr. tom. 3. lib. 8. disp. 31. & Pontius de matr. lib. 8. c. 20. §. un. nu. 13* putat talem posse multa matrimonia inire; quia per dispensationem tollitur votum, quod impediēbat. Et Sanchez putat, id verum esse, etiam si Pontifex concedat matrimonium cum certa persona, si tamen ratio exposita valet pro quacunque. Omnes hæc sententiæ sunt probabiles. *par. 5. tract. 14. resol. 20.*

Probabile est dispensationem extinguere prima vice, qua tractatur.

Probabile est etiam non extinguere.

14. Qui impetravit dispensationem contrahendi cum consanguinea, vel affini, cum qua postea non contraxit: si velit cum alia affini, vel consanguinea contrahere, ait Suarez *de leg. libro 6. capite 23. num. 20.* debere in petenda secunda dispensatione facere mentionem prioris, aliàs fore subrepticam, est enim indulgentia nimis extraordinaria, quòd duas dispensationes simul validæ, permant, unde non præsumi id velle Pontificem: explicandum ergo illi, ut vel priorem irritet, vel ejus renunciationem acceptet, vel utramque simul validam esse declarat. Sed probabilior est contraria sententia Sanchez *disputatione 22. num. 13.* & Gutierrez *de matrim. cap. 123. num. 20.* Ad argumentum Suar. responderetur, in usu illarum dispensationum dari optionem, ut impetrans uti possit, qua velit; vel, per impetrationem posterioris censei oratorem renunciari priori in manu Pontificis, & sic non posse uti nisi posteriori. *p. 1. tr. 10. ref. 40.* Valida est si postea cum alia non consanguinea contrahit. *p. 8. tr. 3. ref. 74.*

Qui dispensatus ad contrahendum cum una consanguinea, mutaret propositum, & vellet contrahere cum alia consanguinea, non teneretur in petenda secunda dispensatione facere mentionem prioris.

15. Dispensationes, expediendæ sunt gratis. Et ita in litteris Sacræ Pœnitentiariæ semper apponitur illa verba. *Gratias ubique.* Sed Sanchez apud Homobog-

Dispensationes expediendæ sunt gratis.

um p. 3. tr. 13. cap. 11. q. 32. putat, non prohiberi quod aliquid accipiatur post expeditionem gratitudinis gratia. Et Guertier. cap. 123. num. 2. putat, in dictis verbis illa tantum dona prohiberi, quæ iudicis animum corrumpere possunt. Alii verò contrarium docent p. 4. tr. 4. ref. 84. Praxim harum dispensationum invenies V. Voti n. 41. 42.

Certe in dispensationibus matrimonialibus.

Nec enim pro ea sumere quis aliquid potest. Cuius ratione sigilli.

16. De dispensationibus matrimonialibus in foro externo major est dubitatio, nam in illis apponitur clausula, ut illarum occasione non possit Episcopus, aut ejus Vicarius aliquid muneris aut præmii sumere sub pœna excommunicationis lætæ sententiæ. Attamen Sanchez disp. 35. n. 10. putat, posse aliquid recipi in stipendium laboris, quia clausula loquitur de munere aut præmio, non de mercede laboris. Sed hæc opinio non est tenenda, quia Sacra Congregatio anno 1588. declaravit, nõ licere Episcopo, vel ejus Vicario, quidquam pro his dispensationibus accipere, nec ratione taxæ, nec ratione sigilli, nec ratione alterius rei. Vide Garniam de benefic. t. 2. p. 3. cap. 1. numero 77. & Barbossam Collect. Trident. sess. 21. capite 1. numero 15. parte 5. tractat. 13. resolutione 71. Vide etiam Gavant. in Enchir. V. matrimonii impedimenta. num. 24. Ubi assertit alia Cardinal. declarationem sub die 22. Aprilis. 1616. par. 4. tr. act. 4. resol. 71. in fine. An hæc litteras dispensationum exequi possit Vicarius Capituli, sede vacante, Vide V. Vicarius, num. 4. Et an Vicarius Prælati habentis jurisdictionem Episcopalem. Vide ibidem num. 2.

Dispensationem à Confessione circa materiam Confessionis satis est si conferatur interne.

Potest relaxare vota divina, sed non in iure divi-

17. Dispensatio commissa Confessorio, circa aliquam materiam in Confessione Sacramentali faciendam, si ex ignorantia fiat tantum interne, non erit nulla. Ita Turrian. select. disputatione p. 2. disputatione 31. dub. 65. part. 4. tr. 4. ref. 118.

18. Non potest Pontifex dispensare in iure divino positivo, si potest dispensare, & relaxare vota divina, & juramentum, sed hoc non est proprie dispensare in lege Divina, sed solum cedere juri Dei, quæsito ex voto, vel juramento per

auctoritatem habitam dispensatoris. *ibid. ref. 2.*

19. In his quæ jure Canonico positivo statuta sunt, potest Pontifex dispensare, & quamquam aliqui dicunt, Concilium esse supra Papam; tamen non negant, Papam posse in legis Concilii dispensare, & etiam in quacumque lege Apostolica humana. *ibid. ref. 3.*

20. Dispensatio facta à Papa absque causa tenet, sed peccat communis inter Theologos, tamen jure divino prohibitam, sed non irritam; nullatenus dispensatio peccat. Diana. *ibid. ref. 4.*

21. Probatum multis rationibus, Pontificem posse sibi dispensare, quod potest cum aliis. *ibid. resol. 5.*

22. Causa dispensationis est duplex, intrinseca una, extrinseca altera; intrinseca est oppositio ad observationem legis impossibilitatem, ut est debilitas corporis ad jejunandum, vel comedendam carnem in die Veneris; extrinseca oritur ex variis circumstantiis circa personam dispensandam. Trident. sess. 15. de Reformatione. *ibid. resol. 6.*

23. Peccare Papam dispensantem sine causa, dicunt multi, saltem venialiter, scilicet tantum scandalo, & damno aliorum, attentam qualitate materiæ dispensabilis, aliter peccabit mortaliter, Villalobos, & alii. *ibid. ref. 7.*

24. Non est mortale ex genere suo peccare dispensationem sine causa, licet possit per accidens esse ratione scandali, vel damni Principis, aut aliorum. Navar. *ibid. resol. 8.* Utens tali dispensatione facta à Superiore sine causa venialiter peccat, sed gravius peccat legislator utendo dispensatione secum facta: sed contrarium tenendum est eum Diana, eum debeat se aliis conformare. *ibid. ref. 9. & 10.*

25. Episcopus non potest dispensare in sua Diocesi in id, super quod Papa potest in toto orbe terrarum, quia nullus inferior habet potestatem dispensandi in legibus superioris, nisi superior expresse, vel tacite concedat, ex cap. inferior, distinct. 21. c. n. 4. Item dicendum est de Parocho in his, quæ sunt Episcopi, & si possit se jejunium ex jure consuetudinis, & in

Potest dispensare in legibus Concilii.

Dispensare absque causa peccat.

Potest sibi dispensare in id quod potest cum aliis.

Duplex causa dispensationis intrinseca, & extrinseca.

Venialiter

Peccare dispensationem sine causa per accidens potest esse mortale.

Vti peccat venialiter Episcopus non potest in id, in quod potest Papa dispensare.

& in observacione festorum, ubi fuerit legitima consuetudo. Diana. *ib. ref. 11.*

Casus aliquot in quibus potest Episcopus dispensare.

26. Aliquot casus in quibus potest Episcopus dispensare in lege superioris ex jure, vel ex ejus potestate. Primò in jejuniis, & recitatione horarum, idque potest Prælati Regularis cum suis subditis. Secundò in re levis momenti, non obligante ad mortale. Tertio, quando lex est particularis suis subditis tam Episcopo, quam Regularibus. Quarto: quando non potest adiri Pontifex, & periculum est in mora urgente necessitate, Castus Palaus addit hos alios, scilicet, quando leges non sunt communes aliis Provinciis, sed propriæ unius, & si consuetudine præscribantur, tunc inferior potest dispensare in lege superioris cap. *Cum contingat.*

Archiepiscopus non potest.

27. Potest Episcopus dispensare pro sua diœcesi in legibus Conc. Provincialis quod non potest Archiepiscopus.

Posta appellacione potest Archiepiscopus cum suffraganeis dispensare.

Item alii casus producti ab Amico. Primò potest Episcopus dispensare circa ea, quorum dispositio, vel jus, vel recepta consuetudo illi concedat. Secundò in levibus, & si potest recurri ad superiorem. Tertio in jejuniis, & festis & aliis hujusmodi. Quarto in ea quæ ita sunt unius Communitatis, ut non conveniant aliis, modo talis quod dicitur ista potestas potius ordinaria quam delegata, sit etiam Regularium. *ib. ref. 12.*

Potest absolvere à peccatis, sed non dispensare.

28. Archiepiscopus potest dispensare cum suffraganeis in appellacione, secus sine illa posita iusta causa appellacionis, & talis dispensatio misericorditer concessa dicendum est, quam judicariæ. *ibid. ref. 12.* Unde non habet hanc potestatem dispensandi cum suffraganeis eum ex jure non constar, & non est necessarium. Palaus. *ibid. ref. 13. & 14.*

Possunt sibi dispensare, qui cum aliis possunt.

29. Archiepiscopus in visitatione suffraganeorum habet potestatem absolventi à peccatis, non autem dispensandi, cum non habeat aliud nisi quod à jure conceditur, nec concedere dimissorias, nec dispensare in denuntiacionibus matrimonii potest Frau. *ibid. ref. 15.*

Potentia Prælati suffraganei

30. Habentes potestatem dispensandi cum aliis, possunt in eadem lege secū

dispensare; imò, & habentes jurisdictionem delegatam dispensandi in universum cum aliqua communicate, cujus ipsi sunt partes, secus quando haberent potestatem limitatam dispensandi cum certis personis, vel cum certo numero personarum, & hoc intelligendum est de Superioribus secularibus. Sanch. *l. 4. disp. 26. p. 10. tr. 14. ref. 15. & 64. in censuris medio sacerdote à se, &c. ut absolvatur. Pal.*

ficit pro dispensatione.

31. Sola patientia Prælati sufficit pro dispensatione, quia quotiescumque inferior dispensat in lege superioris, dispensat ipso superiore vidente, & tacente. Sanchez. Item, si quis dederit Papæ pecuniam pro aliquo beneficio eo ipso quod conulerit censetur esse dispensatum in Simonia, & potest retinere beneficium iusta conscientia, quia scientia Principis purgat vitium, & sic de aliis inferioribus. Salas *ibid. ref. 17.*

Dans pecuniam Papæ pro dispensatione beneficii, censetur dispensatus in Simonia.

32. Quotiescumque in Canone, vel in lege superioris additur (nisi in ea dispensetur) nec explicatur à quo facièda sit dispensatio, tacite censetur superiorem facultatem dispensandi inferiori Prælati concedere coram Th. & Can. Sanchez tenet quod Episcopus possit dispensare in Canone, quando Pontifex concedit, quod in eo dispensare possit, etiam si talis Canon originè ducat ex Concilio; tamen non potest dispensare in pena lata per Principem superiorem. *ib. ref. 18.*

33. Dispensator debet non solum exprimere personas dispensatas, verum etià & causam dispensationis; quando verò est inferior, non est necesse, quia supponitur superiorem certiorum esse de causa commissionis dispensandi. Diana. *ibid. ref. 19.*

Non solum personas, sed causas debent exprimerè.

34. Si Prælati bona fide judicaverit causam dispensandi esse iustam, cum re vera non sit, valida est dispensatio, & subditus debet adherere superioris iudicio. *ibid. ref. 20.*

Causa iudicata iusta dispensatio tenet.

35. Potens dispensare in votis, & iuramento sive jure ordinario, sive delegato (nisi in delegatione habeatur specialis forma, petens præmitti causæ cognitionem) dispensat in aliis legitima causa existente, quamvis non cognita.

Dispensans sine cognitione cause peccat, sed valida est dispensatio.

cognita, peccaret quidem mortaliter, dispensatio est valida in foro conscientiae, quia eadem est ratio, imò si dispensans est conscius causae non peccat non examinando causam. Diana *ibid.* ref. 21. Unde dispensans in lege superioris non potest imponere aliquam poenam dispensatio. *ibid.* ref. 22.

36. Quando Pontifex dispensat, ut Novitius possit admitti ad professionem ante annum completum, debet Novitius renunciationem facere bonorum per bimestrem, non autem die proximo professioni. Merolla *ibid.* ref. 23.

Cessante causa non cessat dispensatio, nisi sit temporanea.

37. Cessante causa non cessat dispensatio, nec amplius revocanda est (& si dispensatus renunciet,) nisi renuntiatio acceptetur à dispensante. Sic etiam dispensatio concessa ad tempus durat cessata causa; unde dispensatus ad jejunium pro infirmitate temporanea, cessante impedimento tenetur jejunare; si vero arbitrio medicorum creditur tempus duratura quamquam convalescat, tamen ego non liberarem dispensatū à peccato veniale non jejunando. Præpositus. *ibid.* ref. 24.

Valet dispensatio facta in uno impedimento non facta mentione de aliis. Recurrendū est poenitentiarum secretis.

38. Valet dispensatio facta in uno impedimento non facta mentione de aliis concurrentia, sicut in diversis dispensationibus refertur; & si duo impedimenta concurrunt, unum occultissimum, cujus revelatio esset detrimento personae, satis est publicum solum exprimere Papae, deberet proponi secretum poenitentiarum secreta simul cum publico, & sic dispensatio erit valida. Merolla *ib.* ref. 25.

Prælati inferiores se habent, ut Pontifex in suis legibus, secus de Archiepiscopo.

39. Sicut se habet Pontifex in dispensatione suarum legum, ita Episcopus, vel inferior Prælati in suis legibus. Non autem Archiepiscopus respectu legum Episcoporum, & nullus Episcopus potest dispensare in legibus Conc. Provincialis, nec in sua, maxime si contractus transivit in bonum tertii, Granad. nec legatus nisi expressè hoc à Papa in commissione manifestatur, ut sine causa possit dispensare, quoad Archiepiscopum, & Episcopum. Dico standum esse constitutionibus Synodalibus, & Episcopus potest

dispensare in legibus Synodi Diocesanae, de rigore juris sine consensu Capituli quoad directivam, non coactivam; & sic Archiepiscopus non potest dispensare absque causa in legibus Synodi Provincialis, cum sit illo inferior, & idem dicendum est de aliis Prælatibus. Navarr. *ibid.* resolut. 26. & p. 9. tract. 6. resolut. 40.

40. Potest Episcopus dispensare cum iusta causa, quae non semper est debita, sed aliquando est gratiosa; & sic tenetur dispensare, ut Clericus studio incumbat, & in denunciationibus cum causa Matrimonii, & interdictorum ad utilitatem Ecclesiae. Dian. *ibid.* ref. 19.

Episcopus in ista causa, potest dispensare in denunciationibus.

41. Delegato est alia ratio, quia privilegium habens in sui favorem, non tenetur petenti concedere; si vero privilegium concessum est petenti tenetur delegatus concedere concedendo jus petentis, & sui. *ibid.* resolut. 28.

Legati, est alia ratio.

42. Videtur non peccare Prælati dispensando in causam dubiam, cum praesumendum in dubio, Superiorem concedere facultatem inferiori dispensandi ad tollendos scrupulos Superiorum, & valida est dispensatio propter bonum & suave regimen Ecclesiae. Merolla. *ibid.* resolut. 29.

43. Credendum est dicenti se habere potestatem dispensandi, vel absolvendi à reservatis, maxime quando non agitur de praedictis, vel gravi damno tertii, lecus si agatur de praedictis; sic de viro timorato circa concessionem Indulgentiae Suarez, sic si Episcopus in collationis titulo ordinati non subditi dicat, illum ordinasse cum licentia sui ordinarii. Rebuff. Ita etiam litteris Summi poenitentiarum credendum est asserentis sibi viva vocis oraculo commissum esse à Papa, ut dispenseret in aliquo casu Pontifici reservato. *ibid.* resolut. 30.

In dubio debet fieri dispensatio ad tollendos scrupulos.

Credendum est dicenti se habere potestatem dispensandi, si id agatur de praedictis tertii.

44. Prælati Superiores non possunt relaxare poenam inflictam ab inferiore, subditis, ipso renitente, possunt vero mortuo inferiore. Palaus. *ibid.* resolut. 31.

Poenam inflictam ab inferiore non possunt relaxari à Superiore ipso nolente.

45. Dispensatio odiosa strictè intelligenda est, non autem de materia favorabili 28. reg. juris. *ibid.* resolut. 32.

46. In causa Matrimoniali etiā dispensatio

In causa matrimoniali.

latio late debet intelligi cōtra Sanchez, cum reducitur ad jus naturæ, quod est favorable. *ibid. resolut. 33.*

Subdiaconus uxoratus cū licētia Papa tenetur ad officium divinum.

47. Dispensatio concessa Subdiacono, ut possit ducere uxorem, non liberat eum à recitatione Divini Officii, cum non remaneat privatus privilegio Clericorum, nec etiam onere Divini Officii. Sanchez *ibid. resolut. 34.*

Dispensatio absoluta super illegitimitate continet omnia, excepto beneficio simplici.

48. Episcopus ordinans subditum alienum cum sua licentia, potest cum illo dispensare in defectu occurrenti, aut obliro, cum, dispensato principali extenditur ad accessoria. Avila. *ibid. resolut. 35.*

49. Dispensatus à Papa super illegitimitate ad ordines luscipiendos intelligitur etiam ad Ordines Sacros, & si dispensatio sit absoluta sine aliqua clausula omnia continet. Coninch. *ibid. resolut. 36.*

36. Non tamen intelligitur ad obtinendum beneficium simplex. Thesaur. *ibid. resolutione 37.* Sed si dispenseretur ad Ordines Sacros, etiam, ad irregularitatem, & intenditur ad beneficium simplex, quo possint ordinibus insigniri; Sed quando illegitimus dispenseretur in irregularitate absolute tunc extenditur etiam ad beneficia Curata. Palaus. *ibidem. resolutione 39. part. 9. tractat. 8. resolutione 22.*

Dataria contrarium observat.

50. Illegitimus dispensatus ad ordines, non est Capax pensionis, quamquam decisio Rotæ aliter decernit, tamen stylus Datarie, & Cancellarie observat contrarium Merolla. *ibid. resolut. 39.*

Illegitimus dispensatus ad beneficium intelligitur de simplici, & non de curato.

51. Dispensatio, ut illegitimus sit capax beneficii, non respicit personam, sed beneficium, unde si dispensatus est capax beneficii simplicis, & non Curati. *ibid. resolut. 40.* Unde dispensatus ad beneficium Curatum, eget nova dispensatione ad Episcopatum. *ibid.* Dispensatus ad ordines Sacros, & dignitates Ecclesiasticas non est ad Episcopatum, & si ad istum, non ad Archiepiscopatum, & dispensatus ad minores non censetur ad majores, etiam si Papa dispenseret, ut Clericus fiat, intelligitur de minoribus, nisi illegitimus in illis sit constitutus. Henriq. *ibid. resolut. 41.*

Semper indiget nova dispensatione ad alias dignitates.

52. Potestas dispensandi (quamquã Diana. Summa.

dispensatio strictè interpretanda est) pretanda est late debet interpretari, cum sit gratia, & beneficium Principis, quando potestas dispensandi cum uno non cadit in damnum tertii tunc præsumitur concedi cum minori damno alterius. Amicus *ibid. resolut. 42.*

53. Delegatus potens dispensare in votis, potest, & ea commutare, quia cui licet plus, licebit, & minus, præcipue quando, & hoc continetur in majori, tamquam pars in toto. Lessius *ibid. resolut. 43.*

54. Habens potestatem delegatam dispensandi, vel commutandi vota, (extenditur, ad iuramentum) quæ soli Deo fiunt. *ibid. resolut. 44.*

55. Privilegia Bullæ Cruciatæ, vel Jubilæi late interpretanda sunt quatenus continent facultatem dispensandi, Diana in tract. de Bulla Cruciatæ *resolut. 48.* Ut facultas concessa alicui eligendi confessorium pro absolutione à reservatis, & Censuris late interpretanda est, quia favor salutis animæ. *ibid. resolut. 45.*

56. Habens potestatem delegatam dispensandi, vel vota etiam jurata commutandi ejusdem rei pertinentia, & si sint vincula diversa specie, tum in ordine ad dispensationem, & commutationem, reputantur quasi unum, & ejusdem rationis, potest utraque dispensare, vel commutare, absque ulla distinctione, facultatem verò delegatam ad dispensanda vota, vel iuramenta virtute Cruciatæ, vel Jubilæi extendendam esse ad vota emissa post publicationem privilegii, sic etiam ad iuramenta, & vota futura. Sanch. *ibid. resolut. 46.*

57. Forenses, & Peregrini (quamquam possunt absolvi à peccatis in foro pœnitentiæ ab ordinario ubi habitant, vel si brevi tempore commorantur, & idem dicendum est de Medicis, Doctoribus, & Prætoribus) non possunt tamen ab illo dispensari in votis, & iuramentis. Decl. Card. *ibid. resolut. 47.*

58. Regularis habitans in aliquo Monasterio existente in Diœcesi, & Prælatus suæ Religionis non habet facultatem absolvendi, vel dispensandi (aliter debet prius

Potens, dispensare potest, & commutare, & extenditur ad iuramenta.

Privilegia Bullæ, vel Jubilæi late interpretanda sunt.

Curiosa circa vota, & iuramenta eiusdem speciei.

Forenses, & Peregrini nõ possunt dispensari in votis, & iuramentis.

Regularis in casu necessitatis, absente suo Prælato

potest ab Episcopo dispensari.

Episcopus sevens negationem dispensationis adhuc potest dispensare.

Vitiatur dispensatio taciturnitate causa finalis.

Non est necesse explicare personam occisam.

Taciturnitas casus propter metum vitiatur dispensationem.

Non est necessarium manifestare perseverantiam.

Prius ad illum recurrere) potest ab Episcopo absolvi, vel dispensari, dummodo urgeat necessitas impetrandi dispensationem, vel superior longè absit, & facile adiri non potest. Sanch. si etiam Prælatus non possit subditum absolvere, vel dispensare, p̄babilis existimo de licentia sui Prælati posse adire Episcopum pro absolutione, vel dispensatione obtinenda. *ibid. resol. 48.*

59. Episcopus potest dispensare cum aliquo, cui Papa denegavit dispensationem iudicans causam non esse justam, & Episcopus sciat hanc denegationem, quia non privat̄ jure suo. Suarez. Item si quis impetravit à Papa facultatem dispensandi in voto p̄nali Castitatis, vel Religionis, commissam Episcopo, vel Confessario, potest adire habentem facultatem dispensandi ex privilegio, vel per Bullam Cruciatam non faciendo mentionem prioris dispensationis, *ibid. resol. 49.*

60. Dispensatio vitiatur taciturnitate tam ex causa finali intrinseca, quam extrinseca à jure requisita, vel consuetudine introducta, vel ex stylo Curie Romanae, & dispensatio dicitur subreptitia. Amicus, *ibid. ref. 50.*

61. Non requiritur, ut explicetur qualitas personae in se ipse pro dispensatione irregularitatis, sed fat̄ est dicere se hominem interfecisse. *ibid. resol. 51.*

62. Quarens dispensationem in aliquo casu, volens illum Superiori manifestare propter metum sibi negandam esse dispensationem, & obtinuit facultatem, ut alius tecum dispensaret, invalida est dispensatio maxime si antea habuit animam numquam in tali casu dispensandi, cum non sit intentio concedendi, sed si numquam habuit animum dispensandi in tali casu, & alias poterat dispensare, valida erit dispensatio, & concessio dispensandi. *Portel. ibid. resol. 52.*

63. Non videtur subreptitia dispensatio in voto de perseverantia in Religione, etsi non fiat mentio de ea in petitione dispensationis, cum perseverantia nihil novi addit voto Religionis, cum implicitè intelligitur professio, & approbatio. *Texeda ib. ref. 53.*

64. Impetratio per aliquem obtenta ab eodem Superiore a quo negata fuit, tenet, & est valida, etsi taceatur prima negatio: & eadem doctrina currit, si negata ab uno Superiore obtinetur ab alio nulla facta mentione negationis alterius Superioris, etiam secundus sit inferior, & habeat potestatem delegatam, & negans ordinariam. *Suar. ibid. ref. 54.*

65. Taciturnitas prioris, non facit posteriorem dispensationem invalidam quando utraque dispensatio vertitur circa fines diversos, & diversos effectus, secus si esse circa eundem finem, & effectum, tunc necesse est, ut explicetur prior ad validitatem posterioris. Sanchez, quamquam alii contrarium teneant, *ibidem resolutione. 55.*

66. Potest impetrari dispensatio de voto Religionis non facta mentione voti Castitatis: sed non è contra, ut quando causa honestans dispensationem voti Religionis sumeretur ad Ordinem Matrimonii, sed aliqui tenent, posse impetrari dispensatio voti Castitatis, absque mentione Religionis, cum hoc non obligat ad perseverandum. *Basil. Pont. ib. ref. 56.*

67. Potest quis impetrare dispensationem unius irregularitatis non facta mentione de aliis, cum non sit connexio inter tales irregularitates. Perez. *ibid. ref. 57.* Unde committens plura homicidia, non incurrit in plures irregularitates, numero distinctas, unde potest impetrare dispensationem primæ sine mentione aliarum. Palau, & alii, *ibid. ref. 58.*

68. Cum ex eodem gradu, consanguinitatis, vel affinitatis duplicato unum tantum oritur impedimentum non est explicandus duplex gradus in dispensatione, sed tantum gradum propinquiores, ex quo impedimentum oritur. *ib. resol. 60.*

69. Tacere in dispensationem causam finalem, facit illam subreptitiam, & invalidam, non autem impulsivam. Item non vitiatur dispensatio ex falsa cause expressione, quando ea expressa, facilius esset dispensatio, ut cum impetravit beneficium simplex, exponendo esse curatum. *Pan. ibid. ref. 61.*

70. De dispensatione obtenta Matrimonii.

Valida est dispensatio facta ab uno Superiore denegata ab alio absque mentione prioris negationis. Simile.

Potest impetrari dispensatio de voto Religionis tacito voto castitatis, sed non è contra. Aliqui affirmant.

Satis est dispensatio unius irregularitatis, non facta mentione de aliis.

Gradus propinquior ortus ex consanguinitate explicandus est.

Taciturnitas causa finalis facit dispensationem non subreptitiam, non causa impulsiva.

Validum est

rescriptum.
Impetrata
per ignorantiam non est
valida.
Non est faci-
enda mentio
de dispensa-
tione irrita.

Alia curiosa.
Non potest
amplius
Episcopus
dispensare.

Si includa-
tur pars in
toto valida
est dispensa-
tio, secus si
neutrum.

Valet dispen-
satio voti non
facta men-
tione de al-
tero. Mutata
substantia
narrationis a
curiale, in-
curritur pœ-
na falsarii.
Valida est
dispensatio
obtentata de
copula non
habita pro-
pter infamiam.

Curiosa cir-
ca hæc verba
(motu pro-
prio.)
In gravi ne-
cessitate po-
test Episcopus
dispensare.

monii, quæ fuit irrita, non debet fieri men-
tio in secunda dispensatione, cum ad hoc
iura non compellunt, nec prima suum
effectum operata est. *ib. 59.*

71. Dispensatio facta à Pontifice cum
consanguineis, allegando habuisse copu-
lam, & iam non est habita, tamen propter
hoc mulier passa est detrimentum famæ
non est subreptitia, sed valida, & quando
causa est finalis, est valida, secus si non sit
finalis. Amicus. Item Dispensatio cum
consanguinea, cum qua habuit Copu-
lam ante dispensationem, & post illam
antequam ab Episcopo executioni man-
detur, iterum se copulavit, litteræ dis-
pensationis illi suffragantur; sed si post-
quam Episcopus executioni mandavit,
& copulam iterum habuit ante contra-
ctum Matrimonium Episcopus non po-
test amplius cum illis dispensare. Portel.
ibid. resolut. 65.

72. Dispensatio facta in voto, falsè
explicata substantia voti si unum inclu-
datur in alterum, ut pars in toto valida
est dispensatio, secus autem si neutrum
includatur in aliud. *Suar. ib. ref. 66.*

73. In voto jurato si petatur dispensa-
tio facta mentione de uno solo, negato
altero, valet dispensatio. *Sanch. ib. ref. 67.*

74. Curialis, sollicitator, qui ut faci-
lius impetret dispensationem mutata sub-
stantia narrationis, non incidit in excō-
municationem, sed in pœnam falsarii,
Sanct. Et rescriptum est validum *ib. r. 68.*

75. Dispensatio impetrata per igno-
rantiam, & simplicitatem tacendo cau-
sam veram, non est valida. *Palau. ib. 69.*

76. Clausula (Motu proprio) non
supplet, si vitium subreptionis sit in ex-
pressionem Causæ finalis falsæ, & motus
sit contrarius tertii, nec tollit inhabilita-
tem personæ si taceatur. Amicus. Sed si
dicit Motus propria sua voluntate, & li-
beralitate, hoc modo tollit impedimen-
tum etiam non narratum. *ibidem resolu-
tio. 70.*

77. In aliquo casu, urgente necessi-
tate, in quo non potest adiri Pontifex
propter magnam pauperiem, Episcopus
potest in illo dispensare. *Sanch. & alii,
ibid. ref. 71.*

78. Episcopus potest abrogare Con-
stitutiones confirmatas pro sua Diocesi
per Papam, quando is suas non fecit, &
robor non addit, secus autem si suas fe-
cit. *ibid. ref. 73.*

79. Dispensatus in uno casu, si postea in
alio ejusdem incidat, debet facere men-
tionem prioris dispensationis, aliter dis-
pensatio erit nulla; secus autem si non esset
ejusdem generis, sed diversi. *Cou. ib. r. 75.*

80. Causa finalis verificatur in dispē-
tatione eo tempore, quo Pontifex dicit
in litteris (si Preces veritate nitantur.)
Item dispensatio delegata inferiori, si
causa finalis cesset, antequam habeatur,
vel exequatur non valet, cum jam non
erat perfecta dispensatio sed in fieri, &
sufficit, ut eam subeat, quando dispen-
satur, sed non in initione Matrimonii.
Præp. ibid. resolut. 77.

81. Episcopus potest in aliquo casu di-
spensare validè, super impedimentis Ma-
rimonii. Primò, quando impedimentum
est occultum, ut non possit manifestari
sine notabili detrimento famæ, vel ali-
cujus gravioris mali. Secundò, quando
matrimonium est contractum in facie
Ecclesiæ, & validum præsumatur. Ter-
tiò, quando separatio futura sit diffici-
lis, & vel ex una, vel utraque parte non
potest probari illam faciendam. Quartò,
si sit difficilis recursus ad Pontificem et-
iam in divitibus, & non sit facilis recur-
sus ad Legatum Apostolicum. Sed per
hoc ultimum videtur non posse: Diana,
ibid. ref. 78. Sed isti casus non sunt con-
cessi ejus Vicario, sed potest Episcopus
committere, ut dispensat *Præp. ibid. re-
solut. 79.*

82. Potest Episcopus tentatis omni-
bus ad evitandum scandalum, vel infamiã
ex causa urgente dispensare in impedi-
mento dormiente non solum in contra-
hendo, sed etiam contracto. Item potest
dispensare propter dispensationem sub-
reptitiã obtentam, post contractum ma-
trimonium confirmando dispensationem
Pontificis. *Basil. Pont. Et etiam super im-
pedimentis supervenientibus matrimo-
nio jam contracto & impedimentis pe-
tendi debitum. Val. ibid. resolut. 80.*

Constitutiones non ro-
boratas à Pa-
pa, potest Epi-
scopus abro-
gare. Facien-
da est mentio
prioris di-
spensationis,
si non esset
ejusdem ge-
neris.
Cessat dispen-
satio si cessat
causa finalis,
antequam
habeatur.

Episcopus po-
test dispen-
sare in impe-
dimentis oc-
cultis cum
detrimento,
& infamia.

Non potest
eius Vicarius
nisi ex specia-
li delegatio-
ne.

Simile

Copula inter consanguineos non est manifestanda quando in casu non est publicus
Copula cum spe facilius impetrandi dispensatio. n. e. si utriusque pars est conscia debet exponi.
Copula ex parte unius non facit dispensationem subreptitiam, etiam cum cognata spiritali.
Dispensatio quando licet non sunt expedita valet in foro interno.
Potest contra hi cum consanguinea, cum qua dispensatus fuit post mortem, prima uxoris.
Superior invito vovente potest in suis votis dispensare.
Dispensatio impetrata in scio vovente valet si eam acceptat.

83. Copula habita inter consanguineos, cum non sit impedimentum, non est manifestanda Pontifici, nec est subreptitia dispensatio dummodo incæstus non sit publicus, & cum infamia tertii Sanch. *ibid. ref. 81. par. 10. tract. 15. ref. 13. 5. Et hanc.*

84. Copula habita cum spe, & animo facilius dispensatur super impedimento quando utriusque sunt conscii, non autem unus ex ipsis, debet exponi, tamen si ad sunt alia causæ sufficientes solæ ad obtinendam dispensationem, tunc necesse non est exponere Copulam, nec intentionem, qua habitavit. Aversa, *ibid. ref. 82. par. 10. tract. 11. ref. 44.*

85. Copula cum consanguinea ex parte unius tantum Cognita, vel ex publica honestate non facit dispensationem subreptitiam si in petitione dispensetur non manifestando Copulam cum cognata spiritali cum non sit incæstus; & quando non seminatur intra vas non contrahitur incæstus. Sanchez *ibid. ref. 83. & num. 7.*

86. Dispensatio valet in foro conscientia, quando probabiliter necesse est Papam dispensare, etsi litteræ nondum sint expeditæ, non autem in foro externo; & etiam valet si Papa moriatur antequam litteræ expendantur. Mol. *ib. r. 84.*

87. Si quis obtinuit dispensationem contrahendi cum consanguinea, tamen cum alia nupsit, potest retrahere prima contrahere cum consanguinea cum qua dispensatus fuit. *ibid. ref. 85.*

88. Potest superior dispensare in votis etiam invito vovente, cum sit Dominus ejus voluntatis, quando verò sit in bonum commune, vel bonum spirituale voventis, aliter non valet. *ibid. ref. 86.*

89. Dispensatio obtenta pro aliquo eam ignorante, valet si eam acceptat: si minus, non est valida. Sæ, etiam pro consanguineis pauperibus sine mercede. Item, valet dispensatio quando impedimentum officit utriusque satis est, si unus sciat impedimentum, & ab eo obtineatur, & acceptatur, ut prosit altero ignorantem. Navar. quando impedimentum est unius, vel utriusque ut est in voto casti-

tatis, potest acceptare absque mandato alterius. Sanc. *ibid. ref. 87.*

90. Dispensatio, nisi sit nota dispensato, non sortitur suum effectum, & si ut sit nota contrahat matrimonium, non est validum, nisi sit conscius dispensationis, Amicus. *ibid. ref. 88.*

91. Non potest Pontifex revocare dispensationem ad suum libitum factam super aliquod impedimentum, absque legitima causa, quando est pro remuneratione meritorum impellentium voluntatem Pontificis, nec soluta pecunia in Dataria pro sublevandis sumptibus Pontificis, non autem si gratis, & non per modum contractus; nec a Sacra Pœnitentiaria possunt revocari dispensationes à se factæ eodem modo, vel ad bonum spirituale tertii, cum causa vero potest; licet non possint ordinarii, qui ex causa dispensant. Perez *ibid. ref. 89.*

92. In dispensatione continente duas partes si quæ conjunctas, subreptio unius invalidat validitatem alterius, non autem quando partes sunt distinctæ, & non habent connexionem inter se. *ibid. ref. 90.*

93. Taciturnitas veritatis, vel manifestatio falsitatis non vitiat rescriptum quando subreptio non est circa causam impulsivam, secus in causa finali. Diana *ibid. ref. 91.*

94. Pontifex potest dispensare, ut dicemus de potestate Pontificis, non solum cum magnatibus, & nobilibus personis, sed etiam cum privatis, ob eorum privatum bonum in secundo gradu. O. Magau. *ibid. ref. 92.*

95. Si vis scire causas propter quas Pontifex dispensare possit, non te pigeat legere. *ibid. ref. 93.*

96. Fœmina pauper, si ante, vel post missionem pro dispensatione, sed antequam dispensetur fiat dives, vel per legatum, potest renunciare ad effectum prædictæ dispensationis obtinendæ, non autem si nolit renunciare, nec acceptare, si autem per longitudinem Regionum facta hæredede, vel legataria, & non pervenerit ad eam notitia legati, & concessa fuit dispensatio potest acceptare, & contrahere matrimonium, & valida est dispensatio. Sanchez; sic

Necesse est ut sit nota dispensatio.

Non potest Pontifex revocare dispensationem ad suum libitum absque legitima causa.

Quando partes sunt distinctæ, subreptio unius non invalidat validitatem alterius.

Potest dispensare etiam cum privatis personis.

Fœmina pauper est effecta dives si vult renunciare potest. Valet ob pauperitatem dispensatio cum consanguineo.

chez; sic valet dispensatio fœminæ, quæ ob paupertatem, non potest extraneo nubere, si petat nubere cum eadem paupertate cum consanguineo. *ibid. ref. 94.*

In dubio potest contrahi absque dispensatione.

97. In dubio si habeat impedimentum potest licitè contrahere matrimonium absque dispensatione. *Cra. ibid. ref. 95.*

Datur casus, ut dives non possit adire Papam.

98. Potest dari casus in divitibus, ut propter aliquã, vel aliquas causas adire non possint Pontificè pro dispensatione super impedimento dirimente, in quo Episcopus potest dispensare, *ibid. ref. 96.*

Potestate supernaturali potest solvere matrimonium ratum & non consummatum.

99. Potest Pontifex dispensare, & solvere potestate supernaturali sibi a Deo concessa, matrimonium ratum & non consummatum. *Dia. ibid. ref. 97.*

ratum & non consummatum. Durat dispensatio mortuo Papa cum clausula (si preces.)

100. Dispensatio cù Clausula (si preces veritate nitantur) est valida, & durat etiam morte concedentis; & hoc etiã procedit in irregularitate, & aliis quæ in foro externo, vel interno committuntur cum hac clausula. *ibid. ref. 98.*

Dispensatio testandi durat mortuo concedente, & aliqua curiosa invenies.

101. Dispensatio, & facultas concessa Episcopis, & aliis non valentibus testandi non spirat morte concedentis. Riccius. Secundò, non validatur testamentum factum sine licentia ex superveniente facultate. Tertio, testamentum factum ab Episcopo ante facultatem habitam convalidatur cum licentia superveniente. Quarto, si Princeps concedit facultatem a edificandi Molendinum extenditur ad aedificatum. Quintò, si Rex concedit habendi beneficium in Regno habet locum de jam habito. Rebuffus. Sextò, si Pontifex dispensat habendi plura beneficia incompatibilia extenditur ad jam habita. Septimò, licentia Episcopi ad ordines suscipiendos non expirat eo mortuo & sic de aliis beneficiis habitis, ut gratiæ. Octavò licentia confitendi, aut concionandi non expirat etiam si amoveatur ab Episcopatu. *D. Anton.* Nondò, non expirat licentia eligendi Confessarium concessa à Pontifice, vel Episcopo per eorum mortem, *ibid. ref. 99.*

Potest dispensare in voto solemnium paupertatis, & obedientiæ.

102. Pontifex potest dispensare in voto solemnium paupertatis, & obedientiæ. Lessius. Sic etiam in recitatione Divini Officii cum qualibet persona obligata, *ib. ref. 100. & 101.*

103. Dispensatio unius casus, nõ censetur per extensionem ad alium, ut cù donatur alicui unus nûmus aureus ob amicitiam non tenetur ad alium. Censetur ad annexos, & connexos, & inclusos sub dispensat. *Glossa ibid. resol. 102.*

Dispensatus ad unum casum dispensatio non extenditur ad alium.

104. Dispensationes directæ Magistro Theologiæ intelliguntur Doctori Theologo, & non licentiato, solum possunt licentiatum Societatis Jesu dirigi; debent tamen habere potestatem à Superiore antequam litteræ sint expeditæ, alias dispensatio erit nulla. Quãdo verò dirigitur Confessario ab Ordinario approbato; valet, etiam si sit pro solis fœminis, vel solis masculinis, non autem ratione scientiæ. *Perez, ibid. ref. 103.*

Doctori, & non licentiato. Valde etiam si pro solis fœminis sit deputatus.

105. Non potest variari confessarius electus virtute litterarum dispensationis, vigore ejusdem Bullæ in consulto majori pœnitentiario. Pater Leo, & alii tenent non amittere suum effectum, quamvis aperiatur à non habente dictas qualitates in illis concessas executori, & aperiatori, peccabit tamen illas aperiendo carens illis.

Confessarius electus virtute litterarum non potest variari.

Item potest adire alium Confessariũ, casu quo primus aperit, & nolit dispensationem concedere, cum sit ejusdem naturæ confessionis Sacramentalis, quæ variari potest, imò etiam si melius consultus postea vult concedere, potest, etiam eligi denuò. *Naldus. ibid. resolut. 104.*

Denuò potest eligi.

106. Dispensatio debet fieri in Confessione Sacramentali juxta verba Sacramentali Confessione. (quatenus audita Sacramentali Confessione.) *ibid. resol. 105.*

Debet fieri in confessione etiam si sit invalida, & sacrilega.

107. Dispensatio facta in confessione invalida, & sacrilega sortitur suum effectum cum agitur de materia favorabili, dummodo Confessio non sit invalida ex defectu integritatis circa rem de qua petitur dispensatio. *Suarez ibid. resolut. 106.*

108. Ut dispensatio cum clausula (propter incontinentiæ periculum) sortitur suum effectum, debet fieri propter frequentem lapsum, & fragilitatem complexionis, vel ex pravo habitu acquisito non ex aliquo timore. *Portellus. Sic etiam*

Propter frequentem lapsum complexionis.

etiam in voto castitatis in foro conscientie non sufficit, quævis tentatio, nec periculum, sed magnum, vel ex prava inclinatione oriatur, vel ex complexione naturali, vel pravo habitu. Filliuc. *ibid. resol. 107.*

*Clausula
examinationis.*

109. De clausula (examinationis faciendæ oratoris à confessario) indigere iuramento volunt aliqui, sed si antea ex alia confessione Confessarius scivit veritatem non indiget novo iuramento, ut dispensare possit. Item si causa justa est à parte rei, & confessor illam nescit, neque examinet, & dispenser nulla est, cum non servat formam substantialem præscriptam pro illo actu faciendò: Confessarius debet monere oratorem antequam dispenser de veritate dicenda, aliter dispensatio non valebit, tamen si hæc omittat servanda reliqua, dispensatio est valida. *ibid. ref. 108.*

*De aliis
clausulis,
vid. infra.*

110. Quoad clausulam de confessione faciendâ, & aliis pœnitentiis debet Confessor injungere aliquas confessiones, potest eas injungere, vel semel in mense, vel duobus, vel tribus mensibus suo arbitrio faciendis, & si una fiat 1. Januar. & altera Februar. valet; & si in uno istorum mensium incidat confessio annualis Ecclesiæ non tenetur menstruam facere, secus de confessionibus pœnitentium de aliis pœnitentiis potest suo arbitrio, vel imbecillitate pœnitentis aliqua opera pia in die, vel Hæddomada, aut mense injungere, sicuti est jejunium, vel alias preces. In voto Religionis vero quæ jubentur quotidie imponi, recordetur exceptionis voti, quo tenebatur. Porrell. *ibid. resol. 109.*

111. De clausula (dummodò impedimentum sit occultum) advertendum est publicum esse illud, quod est notorium, & foro contentioso deductum, ita ut rectè ac simpliciter dicatur publicum, *ibid. ref. 110.*

De Clausula (gratis ubique) intelligitur prohibere solum munera à manu, & non poculenta, & esculenta, quæ animi gratia donantur. Perez, *ibid. resol. 111.*

112. Annuendum est à Summo Pontifice, oratoribus pro dispensatione in se-

cundo gradu consanguinitatis etiam privatis. Navar. *par. 8. tr. 7. resol. 8.*

113. Plura rescripta concessa à Summo Pontifice, semper præferendum est ultimum priori, facta mentione de prioribus, maxime pro diversis beneficiis, vel pluribus Ecclesiis, in secundo debet fieri mentio de primo, & de processu exequuto ex primo rescripto Panorm. quando duo rescripta impetrant unum à principali, & alterum à Procuratore, & ignorante datur optio, quo uti vellet, *par. 8. tr. 7. ref. 4.*

114. Dispensatio statim quod signatur à Pontifice valet in foro conscientie, quia in dispensatione non aliud quæritur, nisi voluntas Pontificis, quæ in signatione habetur. Paschal. & alii, *p. 10. tr. 16. ref. 55.*

Valida est dispensatio si ponatur una causa pro alia, ut mulier non remaneat in nupta. Sanch. & alii, *ibid. tr. 11. ref. 42.* Valida est dispensatio quando causæ adæquatæ veræ additur alia similis falsa. Leand. & alii, *p. 10. tr. 1. ref. 43.*

115. Possunt Generales vi Privilegiorum sibi à Papa concessorum, non solum in capitulo Generali, vel Provinciali, sed extra dispensare cum suis Regularibus illegitimis, non solum ad dignitates inferiores, verum etiam ad Generalatum, unde conclusum est per multos DD. utriusque classis, posse superiores Regulares cum suis subditis illegitimis ad Generalatum dispensare, maxime, & si opponatur in Privilegio clausula universalis, & indefinita, & ad nostram Doctrinam non obstant dicta in additione ad priorem tractatum, *p. 10. tr. 9. per tot.*

DISTRIBUTIONES.

1. Canonicus, vel beneficiatus impeditus propter negotia Ecclesiæ, & non potest adesse choro, potest recipere distributiones etiam in infirmitate eventa ex justa causa dum absuit à choro, secus si ex injusta: Bonacina, *par. 10. tr. 16. ref. 54. in fin.*

2. Dispensatus in ætate, ut sit Canonicus potest recipere distributiones, sed non insistere Capitulo quoad vocem, si non sit

Præferendum est rescriptum ultimum priori.

Potest uti, quo velit. Sign. à Pontifice valet.

Valet si ponatur una pro alia, vel si causa vera.

additur falsa.

Possunt dispensare Generales cum subditis illegitimis ad Generalatum.

Potest recipere distributiones impeditus pro Ecclesiâ.

Etiâ dispensatus in ætate potest recipere sit